

קול צופיין

קול צפ"ן נשא קול יחדו ירגנו

יתרו תשע"ט השיעור השבועי מיוחד של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

חובה וזכות להודות על ירידת הגשמים

היה במצרים וכל ידיעתו היא רק משמועה. יתרו מחדש כי גם מי ששמע יכול וצריך לברך ולהודות לה' יתברך על הנס. בזכות חידושו יכולים כל הדורות הבאים לזכור את הנס ולשמור אותו בליבם אע"פ שלא היו ביציאת מצרים ולא ראו את קריעת ים סוף.

עצות יתרו – עצות מעשיות

העצה על הברכות דומה מאוד לעצה של יתרו למנות "שְׂרֵי אֲלָפִים שְׂרֵי מֵאוֹת שְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֵת" שישפטו את העם לפי דיני התורה. יתרו מיינץ למושה לבנות מערכת שלטונית שתביא את התורה אל העם. גם בעצה על הברכות מלמד יתרו לבנות מערכת חינוכית שלא מסתפקת ברושם המופלא של קריעת ים סוף ומעמד הר סיני, מערכת שתאפשר הטמעה של אור ה' בעם על ידי ברכות, מערכת שתאפשר זכירת ניסי ה' לדור דור.

הודאה על גשמים – באהבה כחתן וכלה

על הגשמים ועל הבשורות הטובות

אחת הברכות שהגמרא לומדת מיתרו, היא הברכה "על הגשמים ועל הבשורות הטובות אוֹמֵר בְּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמְטִיב" (ברכות ט א). במשנה בברכות מוזכרות ברכות על דברים שרואים, "על ההרים, ועל הגבעות, ועל הימים, ועל הנהרות, ועל הפירות, אוֹמֵר בְּרוּךְ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְּרִאשִׁית", וברכות על דברים ששומעים "ועל הבשורות הטובות אוֹמֵר בְּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמְטִיב".

השומע שירדו גשמים

מלשון המשנה משמע שאפילו אם אדם רק שמע על גשמים – מברך הטוב והמטיב. וכך פסקו הרשב"א ובעקבותיו הרמ"א (או"ח רכא): "יש אומרים דהשומע שירדו גשמים מברך הטוב והמטיב". המגן אברהם חשש להלכה זו לברך מספק, ולמעשה בכל מקרה של ספק ברכות אנו מודים במילים אחרות, כפי שיובא לקמן. שגם במקום שבו יש ספק אם ניתן לברך בשם ומלכות, איננו מפסידיים את הזכות המיוחדת הזאת לברך את ה' על כל הטוב שהוא משפיע לנו.

ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה

ברכות על הנס העליון

הגמרא (ברכות נד ע"א) לומדת מיתרו להודות ולברך לה' על הטובה שעשה לנו: "וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד פְּרָעָה". ממנו לומדים ש"הרואה מקום שנגעשו בו נסים לישאל, אוֹמֵר בְּרוּךְ שְׁעֵשֶׂה נִסִּים לְאַבֹּתֵינוּ בְּמָקוֹם הַזֶּה. מָקוֹם שְׁנַעֲקָרָה מִקְּנָנוּ עֲבוּדָה זָרָה, אוֹמֵר בְּרוּךְ שְׁעֵקֶר עֲבוּדָה זָרָה מֵאַרְצָנוּ" וכו'.

במסכת סנהדרין (צד ע"א) יש ביטוי חריף על הלימוד מיתרו: "תנא משום רבי פפיס גנאי הוא למשה וששים ריבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'". שואל הבן איש חי: הרי משה ובני ישראל "אמרו שירה גדולה ויקרה ומשובחת ורק 'ברוך' לא אמרו. מיהו צריך להסביר על מה כל החרדה לחשוב דבר זה לגנאי על אשר לא אמרו 'ברוך', כיון דאמרו שירה ולמה לא תחשב טפי מן 'ברוך'?" ועונה "כי השירה נאמרה על נס התחתון שניצולו ישראל, ואויביהם טבעו בים סוף, אך אמירת 'ברוך ה' קאי על נס העליון שעשה הקב"ה למעשה בעולמות העליונים" (בניהו בן יהוידע סנהדרין צד ע"א).

יפקד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה

הסבר לדבריו נמצא בדברי חז"ל במדרש (רבה שיר השירים פרשה ח פסקה יט), שם הסבירו כי לכל נס תחתון יש נס עליון. "אין הקב"ה פורע מאומה למטה עד שמשפיל שריה מלמעלה". כשאנחנו רואים את צבא אירן נכשל ומחסני הנשק שלו נהרסים ומושמידים, אנו צריכים להבין שהשרים של אירן וסוריה הושפלו בשמים. יתרו לימד אותנו להודות ולברך את ה' על הכאת כוחות הרשע בשמים, שמואפשרות את הכאתם בארץ. "וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד ה' עַל צְבָא הַמְּרוֹם בְּמָרוֹם וְעַל מְלָכֵי הָאֲדָמָה עַל הָאֲדָמָה" (ישעיהו כד).

שירה בשעת הנס, ברכה לתמיד

עוד מסבירים את מעלת הברכה בכך ששירת הים נאמרה בשעת הנס על יד מי שראה אותו, לעומת זאת הברכות של יתרו נאמרו על ידי מי שלא

הודאה ברוב עם ובשמה

מההלכה הזאת עולה, כי בכל מקום שיוורדים בו גשמים צריכים לעשות מעמד של הודאה עליהם. כך זכינו לעשות בצפת לפני שבועיים, כך עשינו ביום שני בכותל המערבי עם שר החקלאות אורי אריאל, ברוב עם ובשמוחה, כך עשינו למחרת, ביום שלישי, במודיעין עם אלפי חניכי בני עקיבא, וכך ראוי לעשות בכל מקום. שאין לך דבר שמעודד אמונה ויראת שמים כמו הודאה לה' ברוב שמוחה.

היינו פחלמים

בעל "כף החיים" מספר בשם מהר"ם גאלנטי, שהיה רב בעיר הקודש צפת בתקופת מרן בעל הבית יוסף, שכאשר היה להם שפע של גשמי ברכה הם עשו מעמד של הודאה על גשמים ברוב עם: "וכן אני נוהג ומתחיל בנשמת כל ח' ואומר: 'לך דמיה תהלה אלהים בציון ויך ישלם נדר' (תהלים סה) אחר כך אומרים: 'הללויה כי טוב זמרה אלהינו כי נעים נאנה תהלה' (תהלים קמז) אחר כך היו אומרים 'שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו פחלמים' (תהלים קנז) ואחר כך אומרים קדיש יהא שלמא בקהל רב" (כה"ח רכא ס"ק ח).

מאימתי מברכין על הגשמים? משיצא חתן לקראת פלה

הגמרא הביאה לנו דוגמא להבין את חשיבות ההודאה מחתן וכלה. וכך בגמרא (ברכות נט ע"ב): "מאימתי מברכין על הגשמים? משיצא חתן לקראת פלה. מאי מברכין? אמר רב יהודה, 'מודים אנוהו לך על כל טפה וטפה שהורדת לנו'". על המילים 'משיצא חתן לקראת פלה' נאמרו כמה פירושים. רש"י (תענית ו ע"ב): "שירדו כל כך שכשהטפה נופלת, יוצאה אחרת ובלטת כנגדה". והכוונה שהמים צפים על הארץ, וכשירודת טיפה משמים עולה כנגדה טיפה מהארץ (לפי חוק הנמיות). וזה כמו חתן שיוצא לקראת כלתו. פירוש שני אומר רש"י בשם המורה שלו: "שהשווקין מקלחין מים, שוק מקלח וזה מקלח כנגדו". ויש פירוש שמוצא בשולחן ערוך בשם הרמב"ם: "משירדו כל כך שרבו על הארץ שיעלו עליהם אבעבועות מן המטר וילכו זה לקראת זה".

גשם של אהבה

חכמים השתמשו בביטוי "חתן וכלה" כדי שנבין כי הגשמים הם לא רק עניין כלכלי, אלא בעיקר עניין של ריצוי וריבוי אהבה. "אמר רבי תנחום בר חנילאי, אין הגשמים יורדים, אלא אם כן נמחלו עונותיהן של ישראל, שנאמר: 'רצית ה' ארצה, שבת שבות יעקב, נשאת עון עמך, כסית כל חטאתם סלה'" (תענית ז ע"ב). בהמשך מוסברים הדברים יותר, שנאמר: "גם ה' יתן הטוב" ומתוך כך "וארצנו תתן יבולה" (תהלים פה).

האהבה הזאת היא הסיבה לכך שכל אחד מאיתנו מרגיש שמוחה בלב בשעת ירידת הגשמים. לא מדובר רק על חיסכון בכסף של מתקני ההתפלה של המים, מדובר כאן בגשמים של אהבה. אלוקים אוהב אותנו. ואם יש הרבה גשמים - יש הרבה אהבה.

גשם של אור

כתב על כך בעל הבן איש חי בספרו בן יהודע (על מסכת תענית דף ו') בשם הארי"י ז"ל, כי בכל פעם שיוורדים גשמים "יורד עם הגשמים מלמעלה כוח אור". שפע של חיים יורד לנו משמים דרך הגשמים, שהם הצד הגשמי של השפע. ולכן גדול יום גשמים, שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בו, וגדול יום גשמים שישועה פרה ורבה בו. ועוד.

קול ה' - בקול מים רבים

עומק העניין רמוז בנבואת יחזקאל, שאומר כי כאשר הוא "ראה" את

השכינה ושמע אותה, הוא שמע קול מים רבים. "והנה כבוד אלהי ישראל בא מדרבך הקדים וקולו בקול מים רבים והארץ האירה מקבדו" (יחזקאל מג ב). כן הוא שומע את קול המלאכים שסביב כיסא הכבוד כקול מים רבים: "ואשמע את קול פנפיהם בקול מים רבים בקול שדי בלכתם קול" (יחזקאל א כד). זה מה שאומר דוד המלך: "קול ה' על המים אל הכבוד הרעים, ה' על מים רבים" (תהלים כט ג). קול ה' שנשמע כמו מים רבים. לכן התגלות ה' לעתיד לבוא היא באופן זה. "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ה' פמים לים מכסים" (ישעיה יא ט). זאת כנראה הסיבה שאנחנו כל כך אוהבים לראות מים זורמים בנחלים, בכנרת ובכל מקווה מים, לשהות בתוכם ולשמוע את קולם, שכן הקול של המים הזורמים הוא הקול שמחיה לנו את הנשמה.

הלל הגדול רק כשיש אהבה

על האהבה שבגשמים אנו לומדים מההלכה שאומרת כי אם הייתה עצירת גשמים ואנשים התפללו וירדו גשמים אחרי התפילה באהבה - אומרים הלל הגדול שהוא המזמור "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו".

הגמרא בתענית מסבירה מהי ירידת גשמים באהבה, ומביאה מעשה בשמואל הקטן שגור תענית וירדו גשמים קודם הנץ החמה. סבורין היו העם לומר שבחו של ציבור, ואמר להם שמואל הקטן שאין זה סימן ברכה, והמשיל להם משל על כך לאדם שביקש דבר מהמלך ורצה לדבר עמו, אמר המלך: תנו לו מבוקשו מיד ולא אשמע את קולו (תענית כה).

שוב גור תענית וירדו גשמים לאחר שקיעת החמה, כסבורים העם שזה שבחו של ציבור (שנשמעה תפילתם). אמר להם שמואל הקטן שזה לא משובח, משל לעבד המבקש פרס מרבו, אמר להם המתנינו לו עד שיתמקמק ויצטער ואח"כ תנו לו. שואלת הגמרא: לדעת שמואל הקטן, מתי שבחו של ציבור? והתשובה: כאשר מתפללים משיב הרוח, ונושב רוח, מוריד הגשם, ויורד גשם.

תפילה והודאה על גשמים - מיוחדת לארץ ישראל

דאין תענית צבור בחוצה לארץ

העניין הזה של גשמים באהבה מסביר מפני מה לא מתפללים על גשמים בחו"ל, אע"פ שמעיקר הדין כך צריך לעשות. כך מביא הב"ב בשם הרשב"א (ח"א סי' שעז) על תענית גשמים בחו"ל. "לא ראינו מעולם מי שעשה כן". כן כתב הנודע ביהודה (ח"א לא) "שאין נוהגים במדינות אלו לעשות בעצירת גשמים י"ג תעניות כסדר המשנה, רק גזרים תענית אחת או שתיים ומרצים בתפילות ותחנונים".

ובתשובות מהר"ם בן חביב (סימן ו') כתב "והגם דמלתא כדנא ארץ ישראל וחוצה לארץ שוים כהדין, מכל מקום בחוצה לארץ לא סדנא דארעא חד הוא, דזמנין דמשכחת עצירת גשמים באיוז מדינה ויש כמה מדינות דאין שם עצירת גשמים כלל אלא מיעוטא דמיעוטא, וכיון דלא שוו בשיעוריהן כל מקומות שבחוצה לארץ השוו רבנן מדותיהם דאין תענית צבור בחוצה לארץ".

הודאה על גשמים בחוץ לארץ

כן כתב הסמ"ק שהודאה על גשמים לא נוהגת היום (סי' קנא הל' ברכות בקשות), ולא הסביר את דבריו. ה"כל בו" (פז נה ע"ג) הסביר כי אנו חיים בחו"ל ויש הרבה גשמים. "ואין אנו מתאווים לו ושמחים בדרך ששמחים באותם הארצות שיש להם יובש גדול ועצירה רבה עד שצריכים רחמים על

בכל מקום שיוורדים בו גשמים צריכים לעשות מעמד של הודאה עליהם. שאין לך דבר שמעודד אמונה ויראת שמים כמו הודאה לה' ברוב שמוחה

המטרה. אבל אנו אין אנו צריכים לך ולפיכך ברכת המטרה אינה נהגת בנינו". ובאמת דבר זה הוא פלא, שהרי על פי ההלכה צריך להודות על גשמים בכל מקום. על כן כתב המשנה ברורה שגם בארצות חו"ל – אם הייתה עצירת גשמים – מפני מה לא יברכו על חזרתם? "דהא דואי פשיטא שאפילו באותם ארצות שרגילים במטרה אם נעצרו הגשמים והיה העולם בצער ואח"כ ירדו גשמים שצריך לברך".

אֶרֶץ הָרִים וּבִקְעַת לְמִטַּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתַּה מַּיִם

וצריך לומר כי באמת התפילה וההודאה על גשמים הן חלק מההבדל שיש בין ארץ ישראל לחוצה לארץ. מעלתה של ארץ ישראל היא הקשר לאלוקים שנוצר על ידי הגשמים. "כִּי הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא אֲשֶׁר יֵצְאתֶם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת זֶרְעֶךָ וְהִשְׁקִיתָ בְּרִגְלֶךָ כְּגֹן הַיֵּדִק: וְהָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הָרִים וּבִקְעַת לְמִטַּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתַּה מַּיִם: אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מִרְשֵׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה" (דברים יד).

נשמת כל חי, בשם כל החי

על כן אנו מודים ואומרים בעת הגשמים חלקים נרחבים מ"נשמת כל חי". כל זה בגלל שאנו מודים בשם כל החי ששמוח בירידת הגשמים. עוד כתב הבית יוסף (ורא) בשם הרב רבי מנוח שאנו אומרים את נשמת כל חי בהודאה על גשמים "מפני שבסיבת הרעב בני אדם יוצאים ללסטם ולשפוף דם נקי וכן בסיבת הרעב חלאים באים לעולם לך תקנו לומר מחרב הצלתנו ומדבר מלשנתנו ומחללים רבים דיליתנו". בימינו אנו רואים איך בסוריה נגרמו מרידות ומלחמות גדולות שנים רבות בעיקר בעקבות חסימת מי החידקל בסכר ענק שבנו הטורקים. חסימת הנהר וצמצום הגשמים הביא את האיכרים הסורים להתרכז בערים ולהתחיל את המרידות הגדולות.

הרואה את הכנרת מלאה

הרואה נילוס מלא – מברך שהחיינו

המצרים חיים מהנילוס, ובכל שנה הם מחכים לעליית מי הנהר ושומחים בעלייתם. הרדב"ז היה גר במצרים ואחר כך עבר לגור בצפת. המשנה ברורה כתב בשמו מתקופת מצרים: "הרואה נילוס כשהוא קטן וחוזר ורואה בזמן שהוא גדול ושמה בראיתו – מברך 'שהחיינו', אף דאין לו קרקע. כיון שהוא בא מזמן לזמן והוא נהנה ושמה בראיתו לא גרע מאדם הרואה את חבירו ושמה בראיתו דמברך 'שהחיינו'". אבל מי שרואה את הנילוס בכל יום, אף שביום זה ניתוסף מים על יום שלפניו – לא יברך. מפני שהריבוי לא ניכר.

מה בין פרי בשדה לנילוס שעולה

שואל הרדב"ז: במה שונה המקרה הזה ממקרה של אדם שיש עץ פרי בשדה ורואה כל יום – שהוא מברך "שהחיינו" כשהוא רואה את הפרי בשל לפני אכילתו? הרי גם הוא רואה את הגידול יום יום, והריבוי לא ניכר. ומתוך שהמגדל פרי – כשהוא רואה את הפרי שהוא קטן – הפרי לא ראוי לאכילה בעודו קטן, אבל הנילוס ראוי לשימוש גם כשהוא עולה מעט. ולכן כשהוא גר ליד הנילוס ורואה את עלייתו כל יום קצת, הוא לא מרגיש את השמחה כמו זה שרואה את הנילוס כשהוא מלא אחרי שראה אותו נמוך ולא שופע. ומכיוון שכשנילוס עולה מעט – הוא יכול להשתמש בו ואין בו שמחה לברכה. לכן אינו מברך.

הרואה תעלות מלאי מים מברך שהחיינו

הוסיף הרדב"ז, כי גם מי שלא נמצא ליד הנילוס עצמו אלא ליד אחת התעלות שנמשכות ממנו – יברך אף על עליית המים בתעלה. שבעת שהנילוס נמוך – התעלה יבשה. ובעת שהנילוס גואה – היא מלאה. ורגילים לשמוח בראיית המים הגואים בה. אמנם אם כבר ראה את הנילוס עולה על גדותיו ושמוח ובירך – לא יכול לברך "שהחיינו" על עליית התעלה.

הרואה כנרת מלאה מברך שהחיינו

לפי דבריו של הרדב"ז יוצא, כי מי שראה את הכנרת כשהיא ריקה ובא אחר כך ורואה אותה מלאה – יכול לברך "שהחיינו". אמנם אנשי טבריה והגרים סביבה, שרואים את הכנרת שהיא עולה מעט מעט – לא יכולים לברך "שהחיינו" על כך בגלל שהם רואים אותה מתמלאת לאט לאט. המילוי לא ניכר להם כמו שניכר לאלה שבאים מרחוק ורואים את ההבדל בין כנרת ריקה למלאה.

שטובת גשמים היא לכל בעלי שדות

הטוב – לי, והמטיב – לאחרים

עוד יש בתפילות הגשמים ובהודאה עליהם שותפות עם הכלל, שקיימת בעיקר בארץ ישראל. "גוי אחד בארץ" – שרק בארץ ישראל הם גוי אחד. ודבר זה מתברר על פי מה שכתוב במשנה במסכת ברכות (נד א) שעל גשמים מברכים הטוב והמטיב. הטוב – לי. והמטיב – לאחרים. בגמרא (נט ע"ב) כתוב שההבדל בין ברכת "שהחיינו" לברכת "הטוב והמטיב" היא שברכת "שהחיינו" אדם מברך על טובה של עצמו, ובברכת "הטוב והמטיב" הוא מודה על דבר שהוא טוב לו וגם לאחרים. "קצרו של דבר על שלו הוא אומר ברוך שהחיינו וקיימנו, על שלו ועל של חבירו אומר ברוך הטוב והמטיב".

אם באמת כשלאדם יש שדה לעצמו בלבד מברך על הגשמים "שהחיינו", למה המשנה הזכירה רק את ברכת "הטוב והמטיב"? אולי בגלל זה כתב הרא"ש שתמיד מברכים על גשמים "הטוב והמטיב" ולא "שהחיינו". "שטובת גשמים היא לכל בעלי שדות – מברך הטוב והמטיב". לדעת השו"ע רק כשיש שותפות של אדם בקרקע עם מישהו אחר מברכים "הטוב והמטיב". צריך לומר כי המשנה הזכירה על הגשמים רק ברכת "הטוב והמטיב", כי לרוב בעל קרקע הוא אדם נשוי או שיש לו ילדים, ולפי המשנה ברורה זה נקרא שותפות (משנה ברורה רכא ד).

תפילה והודאה גם כשיש התפלה

ההבנה הזאת שגשמים הם בעיקר טובה כללית היא חשובה מאוד בימינו, כשיש בישראל טיהור והתפלת מים מהמתקדמות בעולם ולכל אחד יש מים בברז. אעפ"כ אנחנו מתפללים ומודים על הגשמים, כי הם טובים לעם ישראל כולו, לכלל השדות והעצים שלא בשדה חקלאית. הם מועילים לכל בעלי החיים הצמאים למים ולצמח האדמה. הם מועילים לגובה המים בכנרת. הם מועילים למחיר המים. וכתב הרא"ג רפאל מיוחס זצוק"ל בספרו "מזבח אדמה", כי אם מצטרפת עוד סיבה, גזרים תענית גם על חסרון מי שתייה, אע"פ שאפשר להשיגם במחיר יקר.

לפי דבריו, כל מי שרואה מי שטיפנות של נחלים שהיו יבשים או דלים במים - וכעת הוא רואה אותם שופעים מים בשפע רב - יכול לברך שהחיינו על מי השיטפונות הללו לא פחות מאלה שמברכים לפי הרדב"ז על הנילוס והתעלות שלו. ואם לדעתו מברכים על שפע מים של חוץ לארץ, כל שכן שמברכים על שפע של ארץ ישראל שהוא חשוב ומעולה פי כמה וכמה. והוא מלמד אותנו על אהבת ה' יתברך שמו ויתעלה. וכיוון שיש בנושא זה דעות שונות, הפתרון נמצא בברכות שכתובות בגמרא ירושלמי. ברכות שאפשר לומר אותן בכל פעם שרואים גשמים, או נחלים, או כנרת מלאה ואפילו שטיפנות ברחבי הערים.

הודאות על גשמים - כל אחד בלשונו

שאת ממניען זו מזו

הגמרא בירושלמי (ברכות סה ע"ב) מספרת בשם רבי יהודה בר יחזקאל שסיפר על אביו שהיה מברך על ירידת גשמים בלשון זו: "יתגדל ויתקדש ויתברך ויתרומם שמך מלכנו על כל טיפה וטיפה שאת מוריד לנו שאת ממניען זו מזו". והפירוש הוא שהטיפות שם מפוזרות ולא מרוכזות ולא מתנגשות זו בזו.

כדי להבין את הפירוש של דבריו צריך לדעת כי אחד היעדים של יצרני הממטרות היא לחקות את האופן שבו יורדים הגשמים על הארץ. שהפיוזר של הגשם הוא אחיד. בכל מקום שבו יורד גשם, כל חלקת אדמה מקבלת את אותה כמות של מים מפוזרת על כל החלקה באופן שווה. יצרני הממטרות שמפוזרות מים מתאמצים להגיע לרמת פיזור של מים שקרובה לרמת הפיזור של הגשמים. וזו כוונת הברכה של רב יחזקאל, אביו של רב יהודה, שהוא מודה גם על הגשמים עצמם, גם על ריבוי הטיפות וגם על כך שהן מפוזרות באופן הנכון שהארץ צריכה.

גומל טובה לחייבים

הגמרא ממושיכה ואומרת שם, כי רבי יוסי בר יעקב בא ממקום ששמו "בקר"א" ופגש את רבי יודן שבא מ"מגדליא". תוך כדי הפגישה שלהם בדרך ירד גשם. שמע אחד את חברו מברך: "אלף אלפין וריבון ריבון חייבין להודות לשמך מלכנו על כל טיפה וטיפה שאת מוריד לנו שאת גומל טובה לחייבים". שאל אותו: מנין לך הנוסח הזה של הברכה? ענה לו: כך היה רבי סימון מברך על ירידת גשמים.

הכוונה בברכה זו היא שהגשם יורד לטובים ולרעים כאחד. "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו", וזו גדולה יותר מ"טרף נתן ליריאו יזכור לעולם בריתו" (הרב זצ"ל היה מזכיר תמיד את פירוש רש"י שאומר כי בגלל שהשבח של "טוב ה' לכל" הוא יותר גדול, אנחנו אומרים כל יום "אשרי יושבי ביתך" ולא "הללויה אודה ה' בכל לבב" - רש"י ברכות ד: ד"ה דאית ביה תרתי "דאית באלף בית", ויש בו שבח הכנת מזון לכל חי"). למדנו מהגמרא הזאת שיכול אדם להודות בלשונו על כל מה שהוא רואה את שבה המעלה של הקב"ה בעת ירידת הגשמים ובכל עת. שירגיל אדם את עצמו להודות לה' ערב ובוקר וצהריים. ימלא פי תהלתך. ויהי רצון שיתקיים בנו האמור בגמרא (תענית ז ע"א): אָמַר רַבִּי אוֹשֶׁעִיא, גְּדוֹל יוֹם הַגָּשְׁמִים, שְׁאֵפְלוּ יְשׁוּעָה פָּרָה וְרָבָה בּוֹ, דְּכַתִּיב, תִּפְתַּח אָרֶץ וְיִפְרוּ יִשְׁעֶיךָ. אמר ואמן.

סיפורים על הרב זצ"ל

משאלה שהתגשמה

סיפר הרב שי דאום, רב בישיבת "עוד יוסף חי": מרן הרב אליהו זצוק"ל הגיע לביקור ברמת הגולן. ומו"ר אבי הרב יחזקאל דאום זצוק"ל לקח את הרב לביקור בבית הספר המקומי. בתקופה ההיא הייתה בצורת קשה ברמת הגולן וגשמים לא ירדו זמן רב.

הרב דיבר עם הילדים ושאל אותם האם יש להם שאלות לשאל אותם. קם ילד בכיתה א' או ב' ושאל את הרב למה אין גשם. הרב מאוד התרגש שילד קטן שואל ומבקש גשמים, והשיב לו: גשם זה לא בעיה, בסוף השבוע ירד גשם. כל מי שהיה שם התפלל על ההבטחה הזאת. שום גשם לא היה צפוי ושום שקע ברומטרי לא היה באופק, ומנין הביטחון הגדול של הרב שבסוף השבוע ירד גשם? השמועה על ההבטחה של הרב אליהו פשטה בין החקלאים שחיכו זמן רב לגשמים והם ציפו בכליון עיניים לסוף השבוע. ובאמת בסוף אותו שבוע ירדו גשמי ברכה כל כך גדולים עד שהשדות היו מוצפים מים לגמרי.

כששאלו את הרב אחר כך מנין היה לו ביטחון כזה גדול בירידת הגשמים, הוא אמר כי כאשר אלה מבני ישראל שלא הקריבו קרבן פסח ראשון שאלו "למה נגרע, לבלתי הקריב את-קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל?" - השיב להם משה: "עמדו ואשמעה, מה יצוה ה' לכם".

מנין יודע משה שה' יצווה להם פתרון כלשהו? אלא שכאשר יהודי קורא לה' באמת, לא בשביל עצמו אלא בשביל ה' או בשביל אחרים, מיד הוא נענה. כששמעתי את הילד מבקש גשם, לא בשבילו אלא בשביל אביו החקלאי או הורי חבריו החקלאים - ידעתי שה' לא ישיב את פנייתו ריקם.

תשובה כהלכה

טוב להודות. גדלתי על האמירה כי ה' הוא טוב. אילו הוכחות יש לכך? מנין לנו שהכול לטובה? כל ספר תהילים מראה לנו איך דוד מודה לה' בכל רגע נתון. כך הוא אומר מזמור "בברחו מפני שאול במערה", וכן "בהיותו במדבר יהודה". על אחד מהם מקשה הגמרא: "מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו? לכאורה היה צריך לומר "קינה לדוד"! עונה הגמרא שדוד הצליח למצוא במרידת בנו דבר של חיוב באומרו: אם כבר נגזר שימרדו בי, טוב שבני מורד, כיוון שהוא מרחם על האנשים. אילו עבד מרד בי הוא יכול לשתוף את כל הממלכה בדמים. דוד גם מכניס לספר תהילים מזמורים של אנשים שהבינו את העיקרון הזה. אחד מהם הוא "מזמור לאסף אֶלְקִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנִחְלָתְךָ טָפְאוּ אֶת הִיכָל קִדְשֶׁךָ שָׁמוּ אֶת יְרוּשָׁלַם לְעֵיִם: נָתַנּוּ אֶת נִבְלַת עֲבָדֶיךָ מִאֶחָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם בְּשָׂר חֲסִידֶיךָ לְחִיתוֹ אֶרֶץ" (עט). גם כאן אומרים חד"ל שהיה צריך להיות כתוב "קינה לאסף". מסבירה הגמרא שאומרים מזמור על שהשליך הקב"ה חמתו על עצים ואבנים ולא מחה את עם ישראל.

הודאה פרטית. אם רוצה להוסיף בקשות פרטיות בתפילה, מוסיף ב"שמע קולנו". אך היכן אפשר להוסיף הודאה פרטית? ב"שמע קולנו" או ב"יהיו לרצון" האחרון.

הודאה קסאמה. למה כל הזמן צריך להתחנן לרחמים? קשה לי להתחבר לתפילה מהסוג הזה. לא חייבים כל הזמן להתחנן, אפשר ורצוי שהתפילות יהיו מתוך שמחה והודאה לה'.

למעלה מ-30 נבואות מתגשמות לנגד עינינו. הספר מביא נתונים מופלאים מוגשים בטבלאות נתונים וגרפים שמראים את גודל הנס

ספר חובה בכל בית בישראל!

ספר החדש של הרב שמואל אליהו

נבואות מתגשמות בישראל

לפרטים: חפשו בגוגל "ספר הנבואה" הרב שמואל אליהו
hanevuah.co.il